

Odsjek za logopediju
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Sveučilište u Zagrebu

POREMEĆAJI IZGOVORA

Mladen Heđever

LITERATURA: PATOLOGIJA GOVORA (KOMUNIKACIJE)

1. Škarić, Ivo: **Govorne poteškoće i njihovo uklanjanje**. Zagreb, Mladost, 1988
2. Vuletić, Dušanka: **Govorni poremećaji : izgovor**. Zagreb, Školska knjiga, 1987
3. Ilona Posokhova: **Dislalija - upute za sustavnu terapiju: Logopedski priručnik**. Ostvarenje, <http://ostvarenje.crolink.net/>
4. Vuletić, Dušanka: **Afazija. Logopedsko-lingvistički pristup**. Zagreb, Školska knjiga, 1996.
5. Ilona Posokhova: **Izgovor: kako ga poboljšati: rad na razvijanju pravilnog izgovora u djece**. Ostvarenje, <http://ostvarenje.crolink.net/>
6. Fuad Ibrahimpašić i Suzana Jelčić (uredili): **Govorna komunikacija**. Zagreb, Zavod za zaštitu zdravlja, Jastrebarsko, Naklada Slap, 1992
7. Bujas-Petković: **Autistični poremećaj**. Zagreb, Školska knjiga, 1995.
8. Kovačić Gordana: **Akustička analiza glasa vokalnih profesionalaca**. Zagreb, Graphis d.o.o., 2006.

POREMEĆAJI GOVORNO-JEZIČNE KOMUNIKACIJE

Obuhvaćaju poremećaje:

- govora - jezika
- glasa - ostali por. (autizam, MR, CP, sluh)

Učestalost govornih poremećaja:

- do 35 % u dobi do 5. god.
- 5 % (dob: 5 - 21 god.) ASHA

Osnovne vrste poremećaja:

- poremećaji artikulacije (fonološki poremećaji) - dislalije
- poremećaji tečnosti govora (mucanje i brzopletost)
- poremećaji glasa - disfonije
- poremećaji jezičnog izražavanja - disfazije

Kako prepoznati poteškoće govorno-jezične komunikacije:

- govor nije u skladu s dobi djeteta
- govor je teže razumljiv
- dijete ima poteškoće u komunikaciji s drugima
- dijete nedovoljno razumije govor
- dijete ne čuje dobro (u komunikaciji se više služi gestom)

USPORENI RAZVOJ GOVORA / ZAOSTAO RAZVOJ GOVORA

dijagnoze su koje se odnose na neadekvatan razvoj govora

- **usporeni razvoj govora**
- **zaostao razvoj govora**
- **nedovoljno razvijen govor**

(terminologija se mijenja ovisno o kronološkoj dobi djeteta)

usporen razvoj govora (dob do tri, četiri godine)

- ❑ govor se razvija ali zaostaje
- ❑ dijete razumije govor, ali govorna ekspresija nije primjerene kronološkoj dobi
- ❑ izgovor još nije čist, nesustavne greške česte su kod duljih riječi, rječnik je sužen, ali je struktura rečenice ispravna
- ❑ u djece s usporenim razvojem govora izostat će razvoj rečenice (u rečenici će nedostajati vezne riječi, pomoćni glagoli, prijedlozi, veznici, rječnik će biti siromašan, a izgovor glasova zaostajat će za izgovorom vršnjaka)
- ❑ ako dijete dosta govori, spontano se izražava dugim pa i složenim rečenicama, ali one obiluju agramatizmima i nesustavnim greškama, te ako se u govoru i dalje uočavaju odstupanja od standardnog izgovora tada se postavlja dijagnoza "**govor na granici dislalije i nedovoljno razvijenog govora**"

zaostao razvoj govora (dob od 3. do 7. godine)

- varijabilna kronološka dob djeteta
- poremećaj se može primijetiti u dobi od dvije godine kada se kod djece urednog govorno-jezičnog razvoja pojavljuju prve, iako još uvijek nedovoljno gramatičke rečenice
- dijete u toj dobi već bi trebalo razumjeti mnogo toga; familijarne, svakodnevne rečenice

Alalija

- najteži poremećaj (odgovara terminu ne-govorenje)
- u najtežim slučajevima dijete ne samo što ne govori nego i ne razumije tuđi govor
- alalija u najtežim slučajevima može primijetiti već u djeteta od godine i pol dana
- u lakšim slučajevima, dijete bolje razumije govor svoje okoline, a kao pomoćni komunikacijski kanal koristi gestu.

nedovoljno razvijen govor

kod djece koja su navršila šest, sedam godina, ali im je govor pojmovno siromašan, rečenice kratke i agramatičke

POREMEĆAJI ARTIKULACIJE (FONOLOŠKI POREMEĆAJI)

Dislalija je naziv za poremećaj izgovora. Označava nepreciznu ili pogrešnu artikulaciju (izgovor glasova), a može se očitovati kao izostavljanje nekog glasa njegova zamjena nekim drugim glasom iskrivljen izgovor određenih glasova te dodavanje glasova nekim riječima ili skupina glasova.

definicija:

Dislalija (dyslalia) je poremećaj izgovora glasova u obliku omisija (omissio), supstitucija (supstitutio), i distorzija (distorsio) te poremećaj riječi u obliku omisija supstitucija, adicija (additio) i metateza (premještanja) glasova i slogova, neovisno o izgovornim mogućnostima, a struktura rečenice i slijeda rečenica, dakle upotreba sintakse i morfologije, u skladu je s dobi govornika.

dob:

Smatra se kako razvoj govora traje do 9.-10. godine, kada se govor definitivno automatizira. Međutim, već bi dijete od tri godine trebalo pravilno izgovarati veći broj glasova. Postoje kronološke norme do kojih dijete treba razviti pravilnu artikulaciju. Ako pogrešna artikulacija traje i nakon određenih normi, što se dijagnosticira u suradnji sa logopedom, potrebno je početi terapiju.

POREMEĆAJI ARTIKULACIJE (FONOLOŠKI POREMEĆAJI)

Prevalencija:

- predškolska dob – do 35%
- osnovnoškolska 1- 5%

organski

1. rascjepi usne, čeljusti i/ili nepca (helio-gnato-palato-shiza)
2. nazalnost
3. odstupanja u građi artikulatora
 - kratak jezik
 - slabije pokretan jezik
 - velik, zadebljan jezik (makroglosija)
 - kratak frenulum,
 - poremećaji čeljusti i zubi (protruzija – zubi prema van, progenija gornje ili donje čeljusti, mandibularna prognatija pretjerano razvijena donja čeljust dijastema)
4. gubici sluha

Uzroci poremećaja

ostali uzroci

1. nespretnost artikulatora
2. loš fonematski sluh
3. loš govorni uzor
4. infantilni govor
5. zapuštenost
6. roditeljski perfekcionizam
7. bilingvizam
8. zaostajanje u intelektualnom razvoju

Sigmatizam (sigmatismus) poremećaj izgovora glasova: s, z, c (uža skupina), š, ž, č, ć, dž, đ (šira skupina)

Omisije:

- kod male djece najčešće se radi o ispuštanju (*beba pava*)

Supstitucije:

- bezvučni glasovi sa **t**
- zvučni sa **d**

Distorzije:

1. multilokularni sigmatizam
2. interdentalni
3. addentalni
4. lateralni
5. stridentni
6. okluzivni
7. nazalni

Rotacizam (rotacismus) je poremećaj izgovora glasa r.

Omisije:

ruka > uka

Supstitucije:

R > J, L, V

Distorzije:

1. bilabijalni ("kočijaško" R)
2. nevibrantni bilabijalni R ("W")
3. nedovoljno vibrantni (kratak frenulum ili zadebljali jezik)
4. lateralni (asimetrični pokreti jezika)
5. dorzalni (vibrira hrbat jezika: "pariški" R)
6. uvularni
7. guturalni (vibracije idu prema korijenu jezika)

Može se tolerirati do 5. god. Ukoliko nije već došlo do poremećaja u mjestu tvorbe

Što je veći pomak distorzije prema straga teže se ispravlja

Lambdacizam (lambdacismus) je poremećaj izgovora glasa l i lj.

Omisije: rijetke, samo kod male djece (plavo – pavo)

Supstitucije:

L > J

LJ > J, L

Distorzije:

1. Najčešće u obliku poluvokala W
2. Lateralni lambdacizam (unilateralni) samo jedna strana jezika dodiruje alveole (hiprsalivacija)
3. Interdentalni (dosta dobro zvuči ali se ne može razviti izgovor glasa R)

Kapacizam (kapacismus) je poremećaj izgovora glasa k.

Gamacizam (gamacismus) je poremećaj izgovora glasa g.

Omisije: vrlo rijetke, samo kod mlađe djece (ili zbog rascjepa nepca)

Supstutucije: sa K ili G (pravilo zvučnosti)

Distorzije: nedovoljna okluzivnost (izgovor sličan glasu H), rijetko

Tetacizam (thetacismus) je poremećaj izgovora glasa t.

Deltacizam (deltacismus) je poremećaj izgovora glasa d.

Tetizam (thetismus) govorni poremećaj kod kojeg veći broj suglasnika prelazi u d ili t i predstavlja znatno ozbiljniji poremećaj (zaostao razvoj govora). Tu se može raditi o ozbiljnim poremećajima u središnjem živčanom sustavu.

Etacizam: poremećaj izgovora vokala E (dijete ga izgovara kao A). Ukazuje na moguću disfunkciju SŽS-a, buko-lingvo-facijalnu apraksiju (neprecizna rezonancija usne šupljine i postavljanja usana)